

ВІЛЬНЯ І КРАЙ

НЕЗАЛЕЖНЫ БЕЛАРУСКІ АГЛЯД

З нашага жыцця

Адраджэньне школы

Сёлета ў Вільні адчынілася першая беларуская кляса, якая працуе ў СШ № 13. Настаўніцай — Галіна Сівалава. Гэта яе намаганьнямі й зьявілася кляса. Хоць спачатку было толькі чатыры заявы ад бацькоў, цяпер тут вучыцца ўжо восем дзетак і працягваюць прыходзіць новыя. У новавілейскай СШ № 51, дзе сёлета таксама хацелі адчыніць беларускую клясу й таксама назьбіралі чатыры заявы, такой настаўніцы-энтузіясткі, на жаль, не знайшлося, і бацькі пазабіралі свае заявы назад ды пааддавалі дзетак у расейскія й польскія клясы. Ведама, нашага брата-беларуса хутчэй угаворыш вучыць кітайскую мову, чым сваю родную... І ўсё ж першая беларуская кляса ў Вільні (першая пасля вайны) працуе й набірае сабе прыхільнікаў. Калі б і Вы, чытач, захацелі перавесці сваё дзіця-першаклясьніка ў гэтую клясу, дык пішце заяву на імя дырэктара 13-й школы (вул. Канарскага, 34), або тэлефануйце: 63-29-29 (Галіна Сівалава).

Ці будуць беларускія дэпутаты?

25 верасня ў Летуве распачынаецца перадвыбарчая кампанія, а выбары ў Сэйм адбудуцца 25 кастрычніка. Зь беларусаў вылучаныя кандыдатамі А.Русак-Якшцене (у сьпісе Садружнасьці Летувы і па Антокальскай выбарчай акрузе № 03) ды М.Матусевіч (у сьпісе Саюза Палякаў Летувы і па Новавілейскай выбарчай акрузе № 10), а таксама

Рэдакцыі агляду «Вільня і Край» патрэбная машыністка, якая ведае беларускую мову. Наш тэл. 22-41-61.

К.Балаховіч і Ул.Кузьменка (Садружнасьць Летувы). На паседжаньні Каардынацыйнае Рады Беларускіх Згуртаваньняў пастаноўлена стварыць Беларускі Выбарчы Камітэт. Даведкі па тэл.: 62-54-29 (Валянцін Стэх).

На Віленшчыну прыедзе С.Шушкевіч

Абазнанья людзі кажуць, што неўзабаве Вільню й Віленскі край наведае Старшыня Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусі Станіслаў Шушкевіч. Гэты прыезд будзе ў адказ на нядаўні візыт В.Ландсбергіса ў Герваты. Кажуць, С.Шушкевіч маецца сустрэцца зь беларусамі Віленшчыны.

Яшчэ раз пра мяжу

22 верасня тэлеперадача «Родны Край» (RLTV) была прысьвечаная беларуска-летувіскай дзяржаўнай мяжы. Многія сем'і апынаюцца падзеленыя гэтай мяжою. Па словах намесьніка старшыні Камісіі рэгіянальных праблемаў А.Аўгуліса, кожны другі выхадзец з Астравеччыны цяпер жыве ў Вільні. Гэта й ня дзіва, бо Вільня зусім блізка, да таго ж яна — традыцыйны цэнтар усяго гэтага рэгіёну... Гутаркі зь людзьмі ля кантрольна-прапускных пунктаў, якія паказала перадача, таксама сьведчаць — усе хвалююцца, што мяжа перашкодзіць нармальна жыць.

Кандыдат у дэпутаты Сэйма Летувіскай Рэспублікі
па Новавілейскай выбарчай акрузе № 10, сьпіс Саюза Палякаў Летувы

Марыя МАТУСЕВІЧ

Сябра Каардынацыйнае Рады Беларускіх Згуртаваньняў Віленшчыны. Беларуска, беспартыйная, мае вышэйшую адукацыю, настаўніца сярэдняй школы № 32 г. Вільні. Старшыня Таварыства Беларускай Мовы імя Францішка Скарыны Віленскага краю. Нарадзілася 6 траўня 1943 году ў вёсцы Дрывасекі Астравецкага раёну Гарадзенскай вобласьці. Скончыла пэдагагічнае вучылішча і Шаўляйскі пэдагагічны інстытут. У Вільні жыве й працуе з 1960 году, настаўніцай — 15 гадоў. Замужняя, мае дачку і ўнука. Тэлефон для даведак 44-08-73 (хатні).

20 пунктаў перадвыбарчай праграмы Марыі Матусевіч

1. Словы Адама Міцкевіча «Літва, Айчына мая...» — дэвіз для кожнага грамадзяніна Летувіскае Рэспублікі.
2. Багатыя людзі — гэта багатая і моцная дзяржава!
3. Сэйм і ўрад існуюць для народу Летувы, а не народ — для сэйма і ўрада.
4. Летува — сувэрэнная, дэмакратычная, парламэнцкая Рэспубліка, без чужых войскаў на яе тэрыторыі.
5. Эканамічнае і палітычнае супрацоўніцтва ЛР — ва ўсходнім і заходнім кірунках.
6. Усе людзі Летувы, незалежна ад нацыянальнасьці, веравызнаньня і палітычных поглядаў, роўныя перад Законам, як і перад Богам. Непарушнасьць правоў чалавека і грамадзяніна — вышэйшы абавязак летувіскае дзяржавы і грамадзтва.
7. Інвалідам, пэнсіянэрам і сем'ям, у якіх шмат дзяцей — гарантаваны пражыцьцёвы мінімум плюс 50-працэнтавая льгота праезду ў гарадзкім транспарце.
8. Чалавеку працы — работу і вартую аплату ягонай дзейнасьці. «Рынкавая эканоміка — рынкавыя кошты — рынкавы заробак».
9. Хворым людзям — кваліфікаваную, бясплатную мэдычную абслугу.
10. Пэньсійнае забесьпячэньне па ўзросьце — бязь зьменаў: мужчыны — у 60 гадоў, жанчыны — у 55.

11. Дзецям — гарантванае бясплатнае навучаньне ў агульнаадукацыйных школах (гімназіях).
12. Студэнтам, якія добра вучацца, — належную стыпэндыю й бясплатнае навучаньне.
13. Ахова навакольнага асяродзьдзя й прыроды — адзін з галоўных прыярытэтаў дзяржавы.
14. Прывілеі — людзям працы, а не мафіёзным структурам, спэкулянтам і злачыннаму сьвету.
15. Барацьба са злачыннасьцю — абавязак дзяржавы і кожнага чалавека.
16. Нацыянальным меншасьцям Летувы — гарантванае права на адраджэньне, захаваньне й разьвіцьцё сваёй культуры й мовы.
17. Адміністрацыйна-тэрытарыяльная рэформа — не на шкоду нацыянальнай тоеснасьці нацыянальных меншасьцяў Летувы.
18. Бязьвізавы праезд грамадзянаў Летувы ў суседнія краіны (Беларусь, Польшчу, Калінінградскую вобласць, краіны Балты, Украіну).
19. Адкрыцьцё ў Вільні польска-славянскага унівэрсытэту для нацыянальных меншасьцяў.
20. Аднаўленьне ў Вільні Беларускага нацыянальна-культурнага цэнтру (музэя, гімназіі, бібліятэкі, друку ды інш.).

Кандыдат у дэпутаты Сэйма Летувіскай Рэспублікі
па Антокальскай выбарчай акрузе № 03, сьпіс Садружнасьці Летувы

Ангеліна РУСАК-ЯКШЦЕНЕ

Сябра Каардынацыйнае Рады Беларускіх Згуртаваньняў. Беларуска, нарадзілася 7 чэрвеня 1957 г. у Вільні, у сям'і службоўцаў. Маці — выкладчыца замежнае мовы, бацька — работнік лясной гаспадаркі. Скончыла расейскую СШ № 6 і гістарычны факультэт Віленскага Унівэрсытэту па спецыяльнасьці псыхоляг. Працавала псыхолягам у Школе Спартовага Майстэрства, у групе дасьледваньня грамадзкае думкі таварыства «Веды», у адзеле дыягностыкі Міністэрства прамысловасьці. Цяпер — старэйшы спецыяліст Міністэрства эканомікі, займаецца таксама арганізацыяй свае фірмы «Гуда». Муж Аўксуціс Якішас — начальнік аддзела канструктарскага бюро фірмы «Гарсас», сыну Алесю 10 гадоў. Тэлефон для даведак: 77-22-31.

Гутарка з карэспандэнтам агляду «Вільня і Край»

— *Нона, якія Ты палітычныя газеты чытаеш?*

— «Рэспубліку» і «Летувос айдас», каб параўнаць розныя погляды. Зь непалітычных газэт люблю «Нашу Ніву».

— *Ці сымпатызуеш якім-небудзь палітычным рухам і чаму?*

— Калі ўтварыўся «Саюдзіс», я была цалкам зь ім, бо стаю за незалежнасьць Летувы. Зрэшты, як вітаю і станаўленьне незалежнай Беларусі. Але сёньня «Саюдзіс» зьмяніўся, і хоць я тэарэтычна застаюся прыхільніцай тых ідэяў, што былі прагалашаныя два гады таму, сёньняшняя практычная палітыка мяне далёка не заўсёды задавальняе.

— *Што зьмянілася за два гады? Якімі сёньня павінны быць дэпутаты, палітыкі наогул?*

— Тады патрэбныя былі найперш людзі сьмелыя, якія адважыліся ламаць злачынную савецкую сыстэму. Цяпер ад палітыкаў патрабуюцца іншыя вартасьці: канструктыўнасьць, працавітасьць, арганізаванасьць. Прычым кожны мусіць заняць сваё месца, адпаведнае здольнасьцям, інакш ён альбо заваліць справу, калі займеў завысокую для сябе пасаду, альбо змарнуецца, калі будзе абмежаваны замалой прастораю дзейнасьці.

— *Як Ты ацэньваеш свой шанец на гэтых выбарах? У чым твае перавагі над канкурэнтамі?*

— Я пра гэта ня думаю. Не зьбіраюся тлуміць людзям галаву лішнімі абяцанкамі. Мой жыць-

цёвы прынцып — быць такой, якая ёсьць, не махляваць, каб не баяцца, што хлусьня недзе вылезе... А гэтыя выбары... Што ж, калі мне ня ўдасца перамагчы, я, можа быць, пракладу сьцяжынку будучым беларускім палітыкам у Летуве.

— *Нона, як Ты ўяўляеш сабе нармальнае чалавечае жыцьцё? Некалькі прыкладаў — што чалавеку для гэтага трэба?*

— Найперш, лічу, — цікавая праца, каб чалавек ёю жыў, каб раніцай прачнуўся, і хацелася ісьці... Натуральна, такая праца павінна быць нармальна аплочаная. На жаль, сёньня яшчэ часта ня ёсьць так. Вось сьвежы прыклад. Учора стала сьведкаю сваркі прадаўшчыцы і пакупнікоў у краме. Прадаўшчыца пыхліва заяўляе абураным людзям: «Калі мне пачнуць плаціць, тады я й пачну працаваць, як трэба!» А я думаю: не, даражэнькая. Зараз, як адбудзецца прыватызацыя, спачатку ты павінна будзеш паказаць сваю добрую працу, і толькі тады я, можа быць, згаджуся заплаціць табе свае грошы. Дзеля нармальнага асабістага, сямейнага жыцьця трэба ўзаемаразуменьне, падтрымка ўсіх сваіх справаў і задумаў. І што яшчэ важна, — адпачынак. Ня ўмеем мы адпачываць. Вось і сама ўжо другі год працую без перадыху. Быў нядаўна вольны тыдзень, дык ня ведала, дзе дзецца. Выйшла на працу, нібы аджыла.

Размаўляў Сяржук Вітушка.

Прыклад нястомнае працы

30 верасня спаўняецца 100 гадоў беларускай асьветніцы Зосьцы Верас, якая большую частку свайго жыцця — з 1923 г. да самае сьмерці ў 1991г. — бязвыезна пражыла ў Вільні й пахаваная тут, на Панарскіх могілках.

Усё сваё жыццё Зоська Верас прысьвяціла беларушчыне — і калі ў 1917-м апекавалася хворым Максімам Багдановічам, і калі дбала пра беларускіх дзетак-сіротаў, пісала для іх вершы й апавяданьні, была ў міжваеннай Вільні рэдактарам ды выдаўцом часопіса «Заранка». І калі складала «Батанічны слоўнік», выдавала часопіс «Беларуская борць». І калі пасля вайны да яе ў Лясную хатку (на Ніжніх Панарах) ехалі людзі зь Беларусі, якія хацелі пачуць слова праўды пра слаўтых людзей нашае Бацькаўшчыны, якіх Зоська Верас ведала асабіста.

Сёньня няма ўжо ані самой Зоські Верас, няма яе Лясное хаткі, але засталіся яе творы і лісты — ахіў жывое памяці, а найперш — яе жыццёвы прыклад нястомнае й сумленнае працы.

У Пэдагагічным

Унівэрсытэце

* * *

З нагоды 100-гадовага юбілею Зоські Верас Катэдра беларусістыкі ВПУ, Летувіская філія Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў ды Згуртаваньне беларусаў сьвету «Бацькаўшчына» ладзяць 2 кастрычніка навуковыя чытаньні ды сьвяточны канцэрт. Мяркуецца, што на чытаньнях выступяць дасьледчыкі Адам Мальдзіс, Ганна Сурмач, Алесь Бяляцкі ды іншыя, а таксама прадстаўнікі віленскай беларускай супольнасьці. У канцэрце возьмуць удзел Тацяна Мархель і камэрны мужчынскі хор «Унія». Чытаньні й канцэрт адбудуцца ў Віленскім Пэдунівэрсытэце. Пачатак чытаньняў а 10.30, канцэрту — а 18.00. Запрашаюцца ўсе ахвотныя, уваход бясplatны.

* * *

5 верасня беларускія студэнты Пэдунівэрсытэту бралі ўдзел у фэстывалі сьпе-

ваў пад гітару на Крапівенскім полі, пад Воршай, у Віцебскай вобласьці. Гэтае поле слаўтае перамогай войска Вялікага Княства Літоўскага над войскам маскоўскім. У часе фэсту аднаго сьпевака з Гомля — Зьміцера Бартосіка — віленскія студэнты намовілі вучыцца ў сваім Унівэрсытэце. Сёньня Зьміцер ужо залічаны слухачом падрыхтоўчых курсаў летувіскае мовы.

* * *

Спадарыня Ганна Сурмач, дырэктар Архіву-музэю Літаратуры й Мастацтва Беларусі перадала Катэдры беларусістыкі ВПУ каля сотні каштоўных кніжак.

* * *

На Катэдры беларусістыкі ВПУ створаны аргкамітэт Таварыства Беларускай Школы. Такая арганізацыя існавала ў Вільні ў міжваенным часе. Новы аргкамітэт ТБШ наладзіў сьвята 1 верасня, распачаў працу дзеля адраджэньня Беларускай гімназіі. Настаўнікаў і бацькоў просім зьвяртацца па даведкі на катэдру. Тэл. 35-58-01.

Для настаўнікаў, абітурьентаў, што зьбіраюцца на вучобу ў ВНУ Рэспублікі Беларусь, а таксама ўсіх ахвотных:

АБ'ЯВА

Катэдра беларусістыкі ВПУ
запрашае на курсы беларускай мовы і лекторый
па гісторыі і мастацтву Беларусі.
Заняткі пачынаюцца з 15 кастрычніка.

Даведкі: Вільня, вул. Студэнту, д. 39, п. 527, тэл. 35-58-01.

Родныя назвы

ПРАЧКАРНЯ

Пад Вільняй, на паўночны ўсход ад месца, сярод горды пагоркаў, парослых лесам, цячэ невялічкая рачулка зь дзіўнаю назвай — ПрачкаРНя. Чаму гэтак завецца лясная рэчка? Вось што кажуць пра гэтыя людзі з навакольных вёсак — Вартоўкі, Гайлюнаў, Палюлішак. Даўней, за панскім часам, як у Кайранах быў маёнтак (цяпер Кайраны ёсць у крэсах Вільні, і тут знаходзіцца батанічны сад Віленскага Універсітэту), да гэтай рэчкі прывозілі праць бялізну з панскага двара ў Кайранах ды з навакольных вёсак. На рэчцы была зробленая прачкаРНя — мейсца, адмыслова да праньня бялізны прыстасаванае. Вось дзеля таго й рэчку празвалі ПрачкаРНяй. Як і колісь, павольна цячэ яна міма балоцістых берагоў, стогадовых соснаў і елак, нясе свае воды праз ламы й бабровыя гаці. Няма маёнтка ў Кайранах, не засталася і знаку ад мейсца, дзе пралі бялізну. Толькі назва рэчкі засталася.

Ян Замкоўскі з-пад Вільні

Наталья Арсеньнева

Восень у Вільні

Клёны апалі, і золата й фарбы
крыюць зямлю дарагім дываном.
Поўныя жмені лістоў тых узяў бы,
Восеньскім сплёў бы іх

пышным вянком.

Таюць аблокі у небе высокім,
хвалі туману над Вільняй стаяць.
Места мярэсьціцца ўнізе, далёка,
вежы касьцёлаў у неба глядзяць,
цэркваў блішчаць залатыя галовы,
цёмнымі плямамі дрэвы ляглі,
сіняй палоскаю бор нат хваёвы
Ледзь, а відаць за істужкай Вяльлі...

Чуюцца, чуюцца восені чары
ў фарбах, у тонах лісьця і нябёс,
лёгкім дрыжэньні кляноў у пагары,
сьвежасьці льдзістай,

што вецер прынёс...

Факсымільнае выданьне

У Менску перавыдадзеная факсымільным спосабам паэтычная кніжка Натальі Арсеньневай «Пад сінім небам». Упершыню гэтая кніжка пабачыла сьвет у Віленскай беларускай друкарні Б.Клецкіна ў 1927-м годзе. Сама паэтка вучылася ў Віленскай Беларускай Гімназіі. На пісаньне вершаў яе блаславіў выкладчык гімназіі Максім Гарэцкі. З тых часоў паэтка, якая цяпер жыве ў Нью-Ёрку, надрукавала шмат паэтычных кніжак, у якіх ня раз апявала свой любы горад — Вільню. Шкада толькі, што новае перавыданьне зборніка «Пад сінім небам» мае замалы наклад, і наўрад ці патрапіць на паліцы віленскіх кнігарняў.

Гастролі на Віленшчыне беларускага тэатру

«Дзе Я» зь Менску.

У залі Палацу культуры Міністэрства
Унутраных Справаў (Спорта, 21)

15 кастрычніка — «Рагнеда»
(гістырычная легенда)

17 кастрычніка — «Імжа» (па ма-

твах п'есы Я.Кофты «Сялянская вайна»)

18 кастрычніка — «Мурлін Мурло»
(трагіфарс, п'еса М.Каляды)

Пачатак спэтакляў а 19.00.

У залі Таварыства «Веды» (Віленская, 22)

Дзіцячы спэтакляль «Зачараваная
прынцэса» — 15 кастрычніка а 15.00,
17 кастрычніка а 13.00 і 15.00,
18 кастрычніка а 13.30.

Акрамя таго, спэтаклі для дарослых і
дзяцей будуць у Падбодзьдзі (14 каст-
рычніка) і Салечніках (16 кастрычніка).

Білеты можна набыць у тэатральных касах
і ў Валянціна Стэха (тэл. 62-54-29).

Па старонках
старых газэт

Уцяклі з падушкі

Вільня. На Вострабрамскай вуліцы жылі два суседы-беларусы: Янук Міхалькевіч і Янук Вербель. 17 кастрычніка Міхалькевіч пайшоў на работу ў гарадзкой каналізацыі, тады Вербель падгаварыў жонку яго забраць ад свайго мужыка падушкі, 2 пары ботаў і 30 рублёў ды ўцячы. Паехалі німа ведама куды. Вербель таксама быў жанаты і кінуў сваю жонку ў Вільні.

*С.Ж-ймо,
Наша Ніва, 1912 г.*

Шалёны чалавек

Немэнчын, Віленскай губэрні і навету. У лесе немэнчынскага лясьніцтва паявіўся шалёны чалавек і, як кажуць, быццам то пакусаў кабету, каторая ехала зь Вільні, а посьле ганяўся за бабамі, што зьбіралі грыбы. Цяпер акалічныя жыцелі ба-яцца ісьці ў лес, а найбольш кабеты, каторым і грыбоў хочацца, але і скура свая дорага. Гаспадары цешацца, што ёсьць каму бульбу капаць.

*Наша Ніва,
29 верасьня 1911 г.*

Градабойная субота

Вёска Касіна Вялікая, Віленскай губэрні і навету, Шумскай воласьці. У гэтай вёсцы і каля яе 20 ліпеня выпаў невялікі град, каторы пааббіваў ярыну. Цяпер жыхары гэтай вёскі ўсю віну ўскладаюць на гаспадара В-ча з тэй прычыны, што ён не сьвяткаваў 16 ліпеня Шкаплернай. Гэтае сьвята касьцёлам не ўстаноўлена, але людзі самі яго ўстанавілі, а абычай сьвяткаваць сёму суботу па Сёмусе (Зялёных

сьвятках), як яе завуць, «градабойную суботу», вядзецца яшчэ з паганскіх часоў і належыць да перажыткаў. Але ў нашай Беларусі ўсе перажыткі крэпкі і яшчэ па сёньняшні дзень сіляцца паганскі Бог з хрысьціянскім і забабоны з рэлігіяй. І ня дзіва: скрозь цемната і бязгра-матнасьць. Недалёка ад нас ёсьць засьценак Леонішкі, жыве 10 гаспа-дароў і ў іх каля 30 дзяцей школьнага ўзросту. Граматны толькі адзін гас-падар Т.Н. і, хоць найбяднейшы з засьценку, сыноў сваіх навучыў гра-маты і выпісвае 2 газэты: «Нашу Ніву» і другую яшчэ. А другія гаспадары і самі ня граматны і дзяцей вучыць не аддаюць, хоць вучылішча за 5 вёрст. Дык якое дзіва, што такіх цёмных галоў трымаюцца забабоны і вера ў градабойныя суботы і іншую небыліцу.

*Засьцянкевец,
Наша Ніва, 18 жніўня 1911 г.*

Судзілі за БСГ

Вільня. 12 кастрычніка Віленская Судзэбная Палата асудзіла на вечнае пасяленьне старога бацьку і двух сыноў-студэнтаў Умястоўскіх за належнасьць да Беларускай Сацы-ялістычнай Грамады. Справа цягнулася 5 лет.

*Наша Ніва
14 кастрычніка 1910 г.*

Бульба на магільніку

Засьценак Станулёва, Віленскай губэрні, Дзісенскага на-вету. Тутэйшыя жыхары наладзілі на магільніку хаваць бульбу. Што ж, добра — пясочак. Але калісь то здарылася мне паглядзець на тыя ямы: у ямах часта косьці тырчалі, а ў адной цэлую галаву ўбачыў. Сказаў я ім, што гэтак нягожэ рабіць, каб дзеці над касьцямі сваіх бацькоў зьдзекваліся.

Драздовіч, Наша Ніва, 1912 г.

Нам пішуць

Калі ж была зьнішчаная віленская беларушчына?

Зь цікавасьцю я запазнаўся зь першым нумарам тыднёвіка «Вільня і Край». Жадаю рэдакцыі ўсяго добрага.

Разам з пахвадой я маю таксама і невялікую заўвагу. У Заяве Каардынацыйнае Рады Беларускай Згуртаваньняў Віленшчыны чытаем між іншым: «... за гады польскага панаваньня й савецкай Летувы былі зьнішчаныя ўсе віленскія беларускія арганізацыі і ўстановы, школы, музэй, друк, уся віленская беларуская інтэлігенцыя».

З другога боку, ва ўступе «Ад Рэдакцыі» адразу напачатку чытаем: «Перад вайной, пры Польшчы, у Вільні выходзіла шмат беларускіх газэт і часопісаў. Па назвах і тыражы сваіх выданьняў беларусы былі на другім мейсцы».

Дык калі было ўсё зьнішчана? За гады польскага панаваньня ці за гады савецкай Летувы? Разумею, што Заява — гэта афіцыйны зварот да Вярхоўнае Рады, аднак і тут факты павінны быць акрэсьлены згодна з праўдай, тым больш, што сёньняшня ўлада Летувы нібыта не нясе адказнасьці за тое, што было.

Уладыслаў Струмільло

АД РЭДАКЦЫІ

Шаноўны спадару Ўладыславе. З Вашай заўвагай нельга не пагадзіцца. Справа толькі ў тым, што грамадзкая актыўнасьць беларускага насельніцтва ў Вільні й Віленскім краі ў вялікай меры залежала ад адносінаў пануючых уладаў, якія на працягу XX стагодзьдзя мяняліся тут шмат разоў. Тое, што перад вайной, пры Польшчы, у Вільні выходзіла шмат беларускіх газэт і часопісаў, а па назвах і тыражы сваіх выданьняў беларусы былі на другім мейсцы — сапраўды пацьвярджаецца статыстычнымі дадзенымі (публікацыі Віленскага Унівэрсытэту за 1928 год). Можна яшчэ дадаць, што ў дваццатых гадох у польскім парлямэнце беларусы мелі 11 паслоў і трох сэнатараў, на заходняй Беларусі працавала ня менш за пяць беларускіх гімназіяў і шырокая сетка пачатковых школаў. Аднак, на працягу міжваеннага дваццацігодзьдзя становішча беларусаў паступова змянялася да горшага. У канцы 30-х гадоў беларусы ўжо ня мелі прадстаўніцтва ў польскім парлямэнце, значна скарацілася колькасьць пэры-

ёдыкаў, з усіх гімназіяў засталася толькі адзіная ў Вільні. Перад самай вайной прадстаўнікі беларускай інтэлігенцыі без суда й сьледства ссылаліся ў канцэнтрацыйны лягер у Картуз-Бярозе.

Падчас вайны ў Вільні яшчэ працавалі беларуская гімназія, настаўніцкая сэмінарыя, пачатковыя школы, выдавалася газэта, існаваў музэй. Канчатковае зьнішчэньне ўсяго беларускага жыцьця Вільні й Віленскага краю адбылося зараз жа пасля вайны ва ўмовах савецкай Летувы.

У нашым краі лёсам наканавана жыць побач прадстаўнікам розных нацыянальнасьцяў, і антаганізмы між імі ніколі не ўзьнікалі самабытна, але накідаліся пануючымі рэжымамі ў выніку імперскіх амбіцыяў. На нашу думку, гэтыя рэжымы й нясуць адказнасьць за ўсе мінулыя крыўды перад людзьмі і гісторыяй. Мы ж бачым сваёй мэтай ня толькі захаваць характэрную для нашага Краю талерантнасьць, але стварыць умовы для супрацоўніцтва, перадусім на ніве супольных культурных набыткаў.

Стары Віленчук

Аб'явы, рэклама, даведкі, парады, заўвагі

АДРАСЫ І ТЭЛЕФОНЫ

беларускіх арганізацыяў
у Вільні й на Віленшчыне:

Каардынацыйная Рада
Беларускіх Згуртаваньняў Віленшчыны.
2019, Вільня, а/с 1750, Раўгіклас, 25.
Тэл.: 26-03-17.
Сакратар Лявон Луцкевіч, тэл.: 44-90-01.

Т-ва Беларускай Культуры ў Летуве.
Старшыня — Хведар Нюнька,
тэл.: 35-55-95.

Клуб Аматараў Беларускай
Народнай Творчасці «Сябына».
Валянцін Стэх, тэл.: 46-16-24.

Беларускае Таварыства ў Салечніках.
Пётра Малафей, тэл.: (8-250) 5-23-55.

Беларускае Таварыства ў Грыгішках.
Мікола Рулінскі, тэл. 57-74-32.

Беларускае Таварыства ў Падбродзьдзі.
Ігар Вішнякоў, тэл. (8-217) 5-48-80.

Таварыства Беларускай Мовы
Віленскага Краю. Старшыня —
Марыя Матусевіч, тэл. 44-08-73.

Віленскі Пэдагагічны Унівэрсытэт.
Катэдра Беларусістыкі.
2034, Вільня, вул. Студэнту, 39.
Загадчыца — Лілея Плыгаўка,
тэл. 35-58-01.

РАДЫЁ

Беларускае слова на хвалі Летувы —
кожную суботу ў 11.30
на II праграме Летувіскага Радыё.

Беларуская музычная перадача —
кожны чацьвер у 20.35
на I праграме Летувіскага Радыё.

Інфармацыйны выпуск на беларускай
мове — кожны дзень у 22.05
на I праграме Летувіскага Радыё.

I праграма Беларускага Радыё зь Менску
— на доўгіх хвалях.

Радыё «Свабода», беларуская праграма
— штодня а гадзінах 6.00-8.00, 17.00-18.00,
20.00-21.00. На хвалях — 25, 31, 41, 49 м.

Беларуская перадача Польскага Радыё
(Варшава) — кожны дзень у 7.30 на хвалях
41, 49 і 200 м, у 21.00 на хвалях 41, 49 м.

Беларуская перадача Ватыканскага Ра-
дыё — штодня а гадзінах 7.20, 21.10 на
хвалях 41, 49 і 185 м.

Беларуская перадача Радыё Монтэ-Карла
— кожную сераду ў 19.15 на хвалі 31 м.

TV

«20 хвілінаў па-беларуску» —
кожную суботу а 12-й гадзіне
на I праграме LTV.

«Родны край» — у рамках TV Усходняй
Летувы на I канале Польскае Тэлевізіі.

У Вільні працуе шапік тутэйшай беларускай фірмы

ГУДА

Толькі ў нас Вы набудзеце шыкоўныя сувэніры, посуд, адзеньне
зь лепшых фабрыкаў беларускіх мастацкіх вырабаў.

Заўсёды ў продажы сьвежыя нумары беларускіх газэтаў
«Наша Ніва», «Вільня і Край», беларускія кніжкі й слоўнікі.

Наш адрас: Вільня, праспэкт Гедыміна, 27.

Працуем штодня ад 10 да 15 і ад 16 да 19.00, у нядзелю ад 10 да 17.00.

Выданьне газеты «Наша Ніва».
Адказны за выпуск Сяргей Вітушка.

Адрас: 2001, Вільня, вул. Жыгімонта, 12-2,
тэлефон рэдакцыі: 224161.

ВІЛЬНЯ І КРАЙ / VILNIA I KRAJ /